

Sygn. akt IV Ua 1/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2015r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SSO Elżbieta Wojtczuk

Sędziowie: SO Katarzyna Antoniak

SO Jacek Witkowski (spr.)

Protokolant st.sekr.sądowy Dorota Malewicka

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2015 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z wniosku P. P.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W.

o ustalenie stopnia niepełnosprawności

na skutek apelacji ubezpieczonej P. P. reprezentowanej przez opiekuna prawnego M. P.

od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 9 października 2014r. sygn. akt IV U 55/13

zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzające go orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. z dnia 20 grudnia 2012r. w ten sposób, że ustala, iż P. P. jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym od (...)2012r. do dnia (...)2015r.

Sygn. akt IV Ua 1/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 grudnia 2012r. Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydał orzeczenie w sprawie niepełnosprawności P. P., utrzymując w mocy orzeczenie (...) do Spraw Niepełnosprawności w S. z dnia 20 października 2012r., zaliczając osobę zainteresowaną do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na okres do 10 października 2015 roku i nie wymagającą stałej bądź długotrwałej opieki w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Podstawą do wydania decyzji było ustalenie, iż istniejące choroby tj. zespół (...) i upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym powodują istnienie umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

W odwołaniu od decyzji M. P. przedstawicielka ustawowa P. P. argumentowała, iż jej córka powinna mieć uznany znaczny stopień niepełnosprawności, wymaga stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Podniosła, iż córka obok zespołu (...) i upośledzenia umysłowego ma wrodzoną wadę serca, skoliozę układową oraz problemy z uszami i gardłem.

W odpowiedzi na odwołanie Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. wniósł o oddalenie odwołania powołując się na istniejącą dokumentację medyczną.

Wyrokiem z dnia 9 października 2014 r. Sąd Rejonowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie P. P., reprezentowanej przez matkę M. P., od decyzji Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w W. z dnia 20 grudnia 2012 r.

Rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego było wynikiem następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

Celem ustalenia stopnia niepełnosprawności Sąd Rejonowy powołał biegłych lekarzy: neurologa, ortopedę, psychologa, psychiatrę, kardiologa i laryngologa, którzy stwierdzili, iż pod względem neurologicznym, ortopedycznym, kardiologicznym i psychicznym P. P. powinna być zaliczona do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności i nie wymaga stałej lub długotrwałej opieki w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, zaś pod względem laryngologicznym istnieje lekki stopień niepełnosprawności.

Z uwagi na zastrzeżenia zgłoszone przez przedstawiciela ustawowego P. P. w zakresie opinii psychiatry i psychologa, a także złożenie dodatkowej dokumentacji w postaci: opinii psychologicznej z dnia 23 października 2013r. i opinii Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z dnia 30 października 2013r., Sąd Rejonowy zobowiązał biegłych do uzupełnienia opinii. Biegli po przeanalizowaniu ww. dokumentacji w opinii uzupełniającej podtrzymali swoją dotychczasową opinię, jednocześnie stwierdzając, że przedstawiona dokumentacja jedynie potwierdza ustalenie upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym. Jednakże u badanej stwierdzono ponadto prawidłowe (adekwatne do możliwości umysłowych) funkcjonowanie społeczne i domowe w podstawowym zakresie (obejmującym poruszanie się po mieszkaniu i szkole, samodzielne przyjmowanie posiłków, ubieranie się, załatwianie potrzeb fizjologicznych, komunikowanie się z otoczeniem). Zauważono, iż P. P. jest uczennicą Gimnazjum integracyjnego, uczestniczy w zajęciach terapeutycznych, prawidłowo posługuje się mową czynną i zdołała opanować podstawowe umiejętności pedagogiczne, jak pisanie i czytanie. Pomimo iż sfera samoobsługi i aktywności własnej jest nieharmonijna i wymaga wszechstronnej stymulacji psychospołecznej, to nie wymaga ona stałej bądź długotrwałej opieki w zaspokajaniu potrzeb życiowych.

Ponowne zastrzeżenia do opinii przedstawiciela ustawowego P. P. skutkowały powołaniem przez Sąd pierwszej instancji nowego zespołu biegłych, którzy stwierdzili, że opiniowana jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym i wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Zdaniem innego zespołu biegłych, u badanej stwierdzono poziom upośledzenia w stopniu umiarkowanym, co skutkuje, iż dysponuje ona słabym potencjałem intelektualnym, a tempo procesów umysłowych jest wolne. Ma słabo rozwinięte myślenie przyczynowo skutkowe i upośledzony poziom myślenia analitycznego oraz zdolność do syntezy i uogólniania spostrzeganych faktów. Stwierdzono obniżenie koncentracji uwagi i małą zdolność do refleksji. Biegli nie zgodzili się z uprzednią opinią twierdząc, iż z wywiadu matki, badań i analizy akt uzyskały nieco inny obraz funkcjonowania społecznego, codziennego i możliwości zaspokajania własnych potrzeb przez badaną, co uzasadnia ich opinię.

Z uwagi na istniejące w sprawie dwie sprzeczne opinie Sąd Rejonowy powołał następny zespół biegłych psychiatry i psychologa, zlecając wydanie opinii co do stopnia niepełnosprawności oraz wymogu stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innych osób w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Kolejny zespół biegłych w swojej opinii uznał, iż P. P. powinna być zaliczona do osób niepełnosprawnych z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności i nie wymaga stałej lub długotrwałej opieki drugiej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością do samodzielnej egzystencji. Swoją opinię biegli sporządzili w oparciu o dokumentację znajdującą się w aktach, badanie psychologiczne, psychiatryczne i wywiad z matką. Z opinii psychologa wynika, iż obecnie stwierdza się funkcjonowanie intelektualne w granicach upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym, a funkcjonowanie społeczne adekwatne jest do poziomu funkcjonowania intelektualnego (badana jest sprawna w samoobsłudze, a jeżeli nie wykonuje pewnych czynności to nie z powodu braku potencjalnych

możliwości, ma zachowaną zdolność komunikowania się i poruszania w znanym środowisku, potrafi znaleźć sobie zajęcie, jest mało zaradna i nie potrafi dostatecznie zadbać o swoje potrzeby, w stopniu elementarnym opanowała umiejętność pisania, czytania i liczenia).

Z badania psychiatrycznego wynika, iż P. P. weszła do gabinetu lekarskiego pewnie i bez lęku. Prawidłowo przedstawiła się, podała dzień i miesiąc swojego urodzenia, ale nie przypomniała sobie roku. Podała, iż w wolnym czasie ogląda telewizję i gra w gry komputerowe, sama ubiera się w przygotowane ubrania. Jest w stanie sama zrobić sobie kanapkę i wziąć coś do picia. Wymaga pomocy przy zabiegach higienicznych. Do szkoły uczęszcza pod opieką matki. P. P. nie jest pobudliwa ani agresywna stąd nie wymagała do tej pory ambulatoryjnego leczenia psychiatrycznego. Obecnie stwierdzone dysfunkcje organiczne (...) utrudniają jej codzienne funkcjonowanie, ale nie w takim stopniu, aby wymagała stałej bądź długotrwałej opieki lub pomocy drugiej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością do samodzielnej egzystencji. Nieuzasadnione jest zaliczenie jej do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, wszystkie opinie są wyczerpujące i oparte na badaniach wnioskodawcy i analizie dokumentacji medycznej z tym, iż zawierają różne wnioski końcowe. Sąd Rejonowy w całości podzielił jednak opinie z dnia 11 marca 2013 roku oraz jej uzupełnienie z dnia 3 grudnia 2013r. i z dnia 10 czerwca 2014 roku, bowiem są one zbieżne i pokrywają się z ustaleniami lekarskimi z Powiatowego i Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności. Natomiast opinia z dnia 13 maja 2014 roku jest odosobniona. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, przekonywująca jest argumentacja 2 składów biegłych, iż P. P. nie wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Zgodnie bowiem z treścią § 29 rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U Nr 139 poz. 1328 ze zm.) przez długotrwałą opiekę i pomoc w pełnieniu ról społecznych należy rozumieć konieczność jej sprawowania przez okres powyżej 12 miesięcy przy czym: konieczność sprawowania opieki oznacza całkowitą zależność osoby od otoczenia, polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwianiu kontaktów ze środowiskiem. Zaś konieczność udzielenia pomocy, w tym również w pełnieniu ról społecznych oznacza zależność osoby od otoczenia, polegającą na udzielaniu wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałaniu w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych.

Jak wyjaśnił Sąd Rejonowy, nie każdy stan ograniczeń samoobsługi, poruszania się i komunikacji oznacza, że mamy do czynienia z osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji. O osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji możemy mówić wówczas, gdy ograniczenia w codziennym funkcjonowaniu wiążą się z koniecznością sprawowania opieki i udzielania pomocy, a więc kwalifikują osobę do znacznego stopnia niepełnosprawności.

W dacie wydania zaskarżonej decyzji, P. P. miała lat 16 i była uczennicą II klasy Publicznego Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi w S., realizującą program edukacyjny dostosowany do swoich możliwości umysłowych. Regularnie uczęszcza na rehabilitację, korzysta z pomocy logopedy, psychologa i surdopedagoga. Na terapię uczęszcza chętnie i z dobrą motywacją zadaniową.

W związku z powyższym Sąd pierwszej instancji z mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od ww. wyroku złożyła ubezpieczona P. P. reprezentowana przez opiekuna prawnego M. P., zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. błędną ocenę znajdujących się w aktach sprawy opinii biegłych, uznając za wiarygodną tylko opinię biegłych z 11 marca 2013 r. oraz jej uzupełnienie z dnia 3 grudnia 2013 r. oraz opinię z dnia 10 czerwca 2014 r., jednocześnie całkowicie pomijając wnioski opinii biegłych z 13 maja 2014 r., przy czym nie wyjaśniono dlaczego właśnie te opinie mają pierwszeństwo, posługując się bardzo ogólnymi sformułowaniami, nie popartymi jakimikolwiek dowodami,

2. wybiórcze potraktowanie materiału dowodowego i nie wzięcie pod uwagę treści pism odwoławczych i procesowych, a nadto odmówienie złożenia do akt sprawy pisma Pełnomocnika R. do Spraw Osób Niepełnosprawnych z dnia 06.02.2013 r., tym samym została ograniczona możliwość obrony praw P. P., gdyż dokument ten zawierał istotne dla rozstrzygnięcia sprawy uwagi, a Sąd nie uzasadnił odmowy przyjęcia ww. dokumentów;

3. pomimo wątpliwości co do prawidłowości sporządzonych w sprawie opinii, brak przesłuchania przez Sąd Rejonowy strony postępowania w osobie P. P.. W ocenie apelującej Sąd całkowicie pominął ww. dowód, ograniczając się wyłącznie do opinii biegłych, natomiast przesłuchując P. P. miałby możliwość dokonania oceny stanu psychicznego wnioskodawczyni.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i ustalenie, że P. P. jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wskazano, że – w ocenie apelującej – opinia biegłych z dnia 13.05.2014 r., której Sąd Rejonowy nie uznał za podstawę przy orzekaniu, jest wyczerpująca, zawiera informacje o metodach, jakimi posłużyli się biegli, a mianowicie: Test Pamięci Wzrokowej B., Test Złożonej F. R.'a, Test Matryc J.C. R., Skalę Dojrzałości (...), jako jedyna została sporządzona po dwukrotnym spotkaniu w celach diagnostycznych: w dniu 18.02.2014 r. i 24.02.2014 r., a jej wnioski cechuje spójność i trwałość.

W odpowiedzi na apelację Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wnosił o jej oddalenie.

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach Wydział I Cywilny ubezwłasnowolnił całkowicie P. P., urodzoną (...) w A. (Grecja), córkę A. P. i M. P., z powodu niedorozwoju umysłowego. M. P. została ustanowiona opiekunem prawnym całkowicie ubezwłasnowolnionej P. P..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja P. P. reprezentowanej przez opiekuna prawnego M. P. jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Trafne są zarzuty apelującej, iż Sąd pierwszej instancji dokonał błędnej oceny znajdujących się w aktach sprawy opinii biegłych, dzieląc opinie z dnia 11 marca 2013 r. oraz jej uzupełnienie z dnia 3 grudnia 2013 r. i z dnia 10 czerwca 2014 r., z uwagi, że są one zbieżne i pokrywają się z ustaleniami lekarskimi z Powiatowego i Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, jednocześnie pomijając wnioski płynące z opinii biegłych z 13 maja 2014 r. tylko dlatego, że jest to opinia odosobniona. Wszystkie opinie sporządzone w sprawie Sąd Rejonowy ocenił jako wyczerpujące i oparte na badaniach wnioskodawcy i analizie dokumentacji medycznej, z tym, iż zawierają różne wnioski końcowe.

Sąd Okręgowy, mając na uwadze materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, doszedł do przekonania, że najbardziej miarodajnym dowodem jest właśnie opinia z dnia 13 maja 2014 r. sporządzona przez biegłych sądowych: specjalistę psychiatrę dzieci i młodzieży oraz psychologa. Podkreślenia wymaga, że P. P. w dacie, kiedy ubiegała się o stwierdzenie stopnia niepełnosprawności była osobą niepełnoletnią, tym samym właściwymi lekarzami do oceny jej stanu zdrowia byli biegli o specjalności dziecięcej – specjalista psychiatra dzieci i młodzieży oraz psycholog. Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż wnioskodawczyni posiada szereg schorzeń kardiologicznych, laryngologicznych oraz ortopedyczno-neurologicznych, jednak kluczową kwestią była ocena wpływu niepełnosprawności na możliwość funkcjonowania P. P. w życiu codziennym. Biegli o specjalności dziecięcej psychiatra i psycholog w opinii sporządzonej na zlecenie Sądu Rejonowego nie zgadzali się z poprzednią opinią, jednoznacznie wskazując, że globalny charakter zaburzeń występujący u wnioskodawczyni wpływa na trudności w nabywaniu adekwatnych do wieku kompetencji motorycznych, poznawczych, emocjonalno-społecznych. Zdolność do samoregulacji, czyli kierowania swoim zachowaniem w sytuacjach zadaniowych jest istotnie ograniczona. Opiniowana nie jest w stanie samodzielnie dbać o własne zdrowie i bezpieczeństwo (unikać zagrożeń), wymaga pomocy i stałej opieki osób innych w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. W ocenie biegłych, uwagę zwracają nieprawidłowości w rozwoju emocjonalnym i społecznym, w tym duże trudności adaptacyjne. W swoim funkcjonowaniu P. P. przejawia

trudności w radzeniu sobie z problemami życia codziennego, ma małą zdolność do refleksji, jest zależna od innych osób w wielu obszarach funkcjonowania, co powoduje, iż jej ogólna dojrzałość społeczna jest znacznie upośledzona. Odnosząc się do opinii poprzednich biegłych, biegły specjalista psychiatra dzieci i młodzieży oraz psycholog, wyjaśniły, że gdyby sformułowanie „prawidłowe (adekwatne do możliwości umysłowych) funkcjonowanie społeczne i domowe w podstawowym zakresie” użyte przez dotychczasowych biegłych było prawdziwe, to oznaczałoby, że osoby z głębokim upośledzeniem umysłowym także funkcjonują społecznie prawidłowo, czyli adekwatnie do swoich możliwości umysłowych. Ocena funkcjonowania życiowego odnosi się względnie do poziomu funkcjonowania osób zdrowych, zdolnych do samodzielnej egzystencji, nie zaś do poziomu upośledzenia. Tym samym zarzucono, że w opinii z dnia 11 marca 2012 r. oraz w opinii uzupełniającej z dnia 2 grudnia 2013 r. biegli dokonali nieprawidłowej oceny stopnia niepełnosprawności. Podkreślano, iż dotychczasowa biegła psycholog postawiła diagnozę „upośledzenie umiarkowane z dobrym przystosowaniem społecznym w podstawowym zakresie zarówno w środowisku domowym, jak i szkolno-rówieśniczym”, jednak nie wyszczególniono, czy zostały wcześniej przeprowadzone jakiegokolwiek testy psychologiczne, pozwalające na ocenę funkcjonowania i przystosowania społecznego. Zostało zatem wykazane nieprawidłowe podejście dotychczasowych biegłych psychiatry i psychologa. W ocenie biegłych o specjalności dziecięcej, funkcjonowanie społeczne P. P. pozostaje znacznie poniżej poziomu umożliwiającego jej samodzielną egzystencję i wymaga ona stałej opieki osób trzecich (k. 101-105 a.s.).

Analizując opinię z dnia 10 czerwca 2014 r., która była podstawą rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji, należało wskazać, że kolejny zespół biegłych potwierdził argumentację pierwszego zespołu biegłych zawartą w opinii z 11 marca 2012 r. i opinii uzupełniającej z dnia 2 grudnia 2013 r., stwierdzając, iż „aktualne funkcjonowanie intelektualne w granicach upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym”, a „funkcjonowanie społeczne adekwatne do poziomu funkcjonowania intelektualnego” (k. 136). Tym samym Sąd Rejonowy, mając na uwadze relację arytmetyczną sporządzonych opinii, podzielił argumentację 2 składów biegłych, ustalając, iż P. P. nie wymaga stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, jednocześnie nie przychyłając się do wniosków płynących z opinii z dnia 13 maja 2014 r. W ocenie Sądu Okręgowego, okoliczności sprawy oraz analiza sporządzonych opinii, przemawia właśnie za uznaniem odosobnionej opinii z dnia 13 maja 2014 r. jako miarodajnej. Nie może bowiem ująć uwadze, że została ona – w przeciwieństwie do dwóch pozostałych opinii - sporządzona przez biegłych o specjalności dziecięcej, którzy mają bardziej specjalistyczną wiedzę od psychiatry i psychologa zajmujących się osobami dorosłymi. Niewątpliwie biegły specjalista psychiatra dzieci i młodzieży oraz psycholog posiadają szerszą wiedzę na temat psychiki i funkcjonowania społecznego oraz życiowego dzieci i młodzieży. W dacie wydania zaskarżonej decyzji oraz w chwili przeprowadzania badań psychiatryczno-psychologicznych P. P. nie dość, że była osobą niepełnoletnią, to bezsprzecznie była osobą od dzieciństwa niepełnosprawną, cechującą się upośledzeniem umysłowym, a nadto stwierdzono u niej Zespół (...) oraz istotne dysfunkcje w obszarze (...). P. P., urodzona (...), pełnoletność osiągnęła 30 września 2014 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego, nie należało zatem przy dokonywaniu oceny sporządzonych opinii przyjmować reguły arytmetycznej, lecz uwzględnić, że biegli specjalizujący się w chorobach dziecięcych – psychiatra i psycholog - uznali P. P. za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, upośledzoną w stopniu umiarkowanym ze znacznie upośledzonym poziomem funkcjonowania społecznego, wymagającą stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. W odniesieniu do okresu, kiedy P. P. była jeszcze dzieckiem (tj. przed ukończeniem 18-tego roku życia) opinia z dnia 13 maja 2014 r. jest zatem bardziej miarodajna. Stąd też Sąd Okręgowy podzielił argumentację zawartą w ww. opinii, przyjmując, że okoliczności, opis i ocena stopnia niepełnosprawności, jaką przyjęli biegli o specjalności dziecięcej, dają podstawę do zmiany zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. z dnia 20 grudnia 2012 r. w ten sposób, że ustalono, iż P. P. jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym od dnia (...)2012 r. (tj. od ukończenia(...)roku życia) do dnia (...)2015 r., czyli do daty, która była przedmiotem orzekania przez Powiatowy i Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji wyroku.